

training, which provides choosing and applying situational tasks (case-study), focusing on the future specialist's personal attitude towards analysis and solution of legal problems. With the help of the academic subject "Legal aspects of educational institution management" the possibility of active and purposeful formation of future education managers' legal competence is provided. The application of modern methods of case study in the process of professional training ensures achieving the efficient result in the formation of legal competence in the process of mastering knowledge, skills and abilities.

Keywords: education manager, competence, legal competence, professional training, academic subject, case-study.

Подано до редакції 12.01.15

УДК: 373.61

Ісмаїл Ерсьозглу,

здобувач кафедри управління освітніми закладами та державної служби,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Сапропортофранківська, 26, Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ ДО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті представлено педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності, схарактеризовано структуру підготовленості майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі з відповідними критеріями та показниками.

Ключові слова: менеджер освіти, інформаційно-аналітична діяльність, педагогічні умови, критерії, показники.

Постановка проблеми. Інформаційно-аналітична діяльність менеджерів освіти є складним, динамічним механізмом, за допомогою якого забезпечується існування і розвиток зв'язків і відносин у галузі їхньої професійної діяльності. Це дозволяє встановлювати загальнозначущі правила для цієї діяльності, які полегшують прийняття рішення та прогнозування, забезпечують взаємодопомогу, координують дії щодо обміну інформацією між частинами цієї системи (люди, групи людей, техніка та ін.), що здатні приймати інформацію, накопичувати, аналізувати і переробляти її за допомогою мови чи знаків. Саме від отриманої інформації та вміння її проаналізувати, інтерпретувати, узагальнити і залежить рівень аналітичної діяльності менеджера освіти. Як відомо, діяльність менеджера освітнього закладу є також багатогранною та відповідальною і саме тому потребує відповідної їх підготовки до здійснення інформаційно-аналітичної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідженням питання інформаційно-аналітичної діяльності займаються такі вчені: О. Андріянова, З. Пожидаєва, Н. Сомилкіна, Л. Даниленко, В. Бакуменко, О. Валецького, Ю. Глушук, Н. Зінчук, Г. Сілкова, Ю. Соколов, В. Пархоменко, О. Пархоменко, О. Бережної, Г. Калитич, М. Бутко, І. Захарова, Л. Забродська, С. Кумицький та ін. Зокрема, вивчаються види аналітичної діяльності (В. Бакуменко, В. Сороко та ін.), методи аналітичної діяльності

(Ю. Сурмін, О. Кілієвич та ін.), інформаційно-аналітична діяльність як напрям інформаційної діяльності (Г. Сілкова та ін.), напрями роботи з інформатизації загальноосвітнього навчального закладу (О. Андріянова, З. Пожидаєва, Н. Сомилкіна та ін.), застосування ПЕОМ в управлінській діяльності (Л. Даниленко та ін.), алгоритм технології впровадження інформаційної системи управління навчально-виховним процесом (Л. Забродська та ін.), створення автоматизованого робочого місця завуча школи (Л. Паращенко, В. Леонський та ін.).

Мега статті: презентувати педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Підготовку майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах розглядаємо як цілеспрямований процес формування в умовах вищих навчальних закладів знань і вмінь у галузі інформаційної аналітики в ЗОШ та прогностичних якостей, необхідних для виконання інформаційно-аналітичних процедур. Результатом підготовки майбутніх менеджерів освіти до здійснення інформаційно-аналітичної діяльності вважаємо їх підготовленість.

Аналіз наукових джерел засвідчив відсутність єдиного підходу до трактування змісту поняття «підготовленість». У Великому тлумачному словнику

сучасної української мови підготовленість розглядається як запас знань, навичок, досвід, набутий у процесі навчання, практичної діяльності; стан, готовий для якої-небудь діяльності, здатний до неї (підготовлений) [1, с. 767]. Так, підготовленість розглядаємо як оптимальний результат професійної підготовки і навчання особистості.

Підготовка майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності здійснювалася в межах таких педагогічних умов: реалізація андрагогічних та акмеологічних принципів професійного навчання майбутніх менеджерів освіти; створення інформаційно-ресурсної бази для забезпечення процесу підготовки майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності; залучення майбутніх менеджерів освіти до здійснення інформаційно-аналітичної діяльності у ситуації реального управління. Слід зазначити, що підготовка здійснювалася відповідно до визначених критеріїв та показників.

Відповідно до Національної рамки кваліфікацій, розроблено структуру підготовки майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі. Так, критеріями є знання (осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності), уміння (здатність застосовувати знання для виконання завдань та розв'язання задач і проблем), комунікація (взаємозв'язок суб'єктів з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності), автономність і відповідальність (здатність самостійно виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми та відповідати за результати своєї діяльності).

Критерій знання включає такі показники: теоретичні основи здійснення інформаційної аналітики в загальноосвітньому навчальному закладі та організаційно-правові засади управління інформаційно-аналітичною діяльністю в загальноосвітньому навчальному закладі. Критерій уміння включає, по-перше, когнітивні уміння будувати алгоритм проведення інформаційно-аналітичних процедур; по-друге, практичні уміння здійснювати інформаційну аналітику із застосуванням науково визнаних процедур; по-третє, управлінські уміння застосовувати інформаційну аналітику в прийнятті управлінських рішень. Критерій комунікація – здатність забезпечувати зворотній зв'язок із суб'єктами освітнього процесу в ЗОШ на засадах діалогу та здатність забезпечувати комунікацію суб'єктів освітнього процесу в ЗОШ, застосовуючи якісні інформаційні продукти та послуги. Для критерію «автономність» та «відповідальність» було обрано такі показники: здатність здійснювати систематизацію інформації щодо впливу зовнішніх чинників на організаційну структуру інформаційно-аналітичної діяльності у ЗНЗ, здатність обґрунтовувати/інтерпретувати стратегію розвитку

інформаційно-аналітичної діяльності у ЗНЗ, здатність критично оцінювати проблеми, пов'язані зі здійсненням інформаційно-аналітичної діяльності у ЗНЗ.

Формувальний експеримент передбачав три етапи. Метою першого етапу формувального експерименту було узагальнення та систематизація знань майбутніх менеджерів освіти щодо здійснення інформаційно-аналітичної діяльності. На цьому етапі акцент зроблено на вирішенні таких навчальних цілей: систематизація знань щодо інформаційно-аналітичної діяльності менеджерів освіти; формування обізнаності з основними структурними елементами інформаційно-аналітичної діяльності менеджерів освіти, алгоритмом здійснення контрольно-аналітичної діяльності та інструментарієм, що може бути використаний, з процедурами проведення інформаційно-аналітичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, видами аналізу, методами збору інформації тощо.

Зазначений етап передбачав проведення лекційних занять з використанням сучасних комунікаційних технологій. Відомо, що лекція як форма організації навчальних занять передбачає передачу інформації у монологічному форматі мовленнєвої комунікації й характеризується однаплективністю та дискурсивністю повідомлення. Лекція вимагає від викладача серйозної підготовки: перевірки відповідності змісту лекції до навчальних цілей (завдань), очікуваних результатів, питань для обговорення та контрольних питань, а також завдань до самостійного опрацювання. Особлива увага приділялася процесу відбору матеріалу, а саме: природним і штучним схемам класифікації об'єктів вивчення; типам матеріалу (емпіричний, енциклопедичний, компаративний); фазам його систематизації (орієнтації, вибору, занурення). Під час проведення лекційних занять у студентів формувалися такі основні вимоги до знань, як неформальність та їх особистісна значущість, оскільки далі на практичних заняттях їм необхідно було усвідомлено використовувати набуті знання.

Метою другого етапу формувального експерименту було використання набутих практичних умінь майбутніх менеджерів освіти щодо здійснення інформаційно-аналітичної діяльності. На цьому етапі акцент зроблено на вирішенні таких навчальних цілей: удосконалення вмінь здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність у управлінні ЗНЗ; формування вмінь здійснювати збір та аналіз інформації за напрямками діяльності ЗНЗ.

Практичні заняття були спрямовані на розвиток зазначених показників критеріїв уміння, комунікації, автономності та відповідальності, які проводились з використанням різних форм, а саме: коучінг, брейн-стормінг, дискусія, ситуативне навчання (кейс-стаді) тощо. Особливу увагу на практичних заняттях було спрямовано на ситуаційне навчання, оскільки засто-

сування ситуаційного навчання передбачає осмислення студентами реальних життєвих ситуацій, розв'язання кейсів, в яких висвітлено реальну управлінську проблему чи ситуацію, яка виникає в загальноосвітніх навчальних закладах і вимагає прийняття управлінського рішення. Під час підготовки до кейс-стаді, використовуючи методику івент-аналізу, відповіді на зазначені запитання та завдання дозволили студентам сформувати цілісну інформаційну модель дня, яка є передумовою будь-якої аналітичної діяльності.

Отже, ситуаційне навчання є джерелом цінного досвіду правильних дій, що зумовило його застосування для формування вмінь і навичок, необхідних для здійснення інформаційно-аналітичної діяльності.

Одне з практичних занять проводилось у формі брейн-стормінгу, де студентам пропонувалося взяти участь в обговоренні теми «Якість інформаційних послуг, які надають загальноосвітні навчальні заклади». Запропонований різновид брейн-стормінгу – «синтез думок» – сприяв формуванню практичних умінь, зокрема навичок аналізувати ситуацію, аргументувати висунуті положення, прогнозувати та спостерігати результати подальших дій тощо. Вибір «синтезу думок» як різновиду брейн-стормінгу був зумовлений тим, що він діє за принципом висхідної спіралі трьохступеневої діяльності: спочатку пошуки рішення проводять індивідуально, потім у підгрупах, після чого одна з підгруп вносить свою пропозицію, яку не критикують, а лише приймають до відома. Кожна група оголошувала свої пропозиції, враховуючи пропозиції попередньої групи. Кожна нова пропозиція мала бути обґрунтованою, більш легкою для реалізації. Так, крок за кроком, за принципом висхідної спіралі формувалася ланцюжок найбільш досконалих пропозицій, вирішувалася проблема.

Також проведено практичне заняття з питань взаємозв'язку структурних компонентів організації та ділового спілкування сприяло розвитку у студентів умінь і формуванню навичок аналізу внутрішньо організаційних комунікацій та інформаційних потоків, визначення ролі і місця співробітників у процесі одержання, передачі інформації та виконання на її основі професійних обов'язків, побудови обміну інформації в навчальному закладі та організації зворотного зв'язку.

Однією з форм проведення практичних занять був коучінг, який традиційно вчені розглядають як форму взаємодії керівника і підлеглого, процес передачі знань і умінь від більш досвідченого і компетентного працівника менш досвідченому методом співбесіди, консультації, порад і методом ускладнюючих завдань, спрямований на найбільш ефективне виконання поставленого завдання. Метою коучінгу є розкриття потенціалу людини, розвиток її особистої і професійної ефективності, сприяння успіху і гармонії в різних сферах життя, досягнення найкращих результатів. Л. Уїтворт зазначає, що коучінг як безперервне співробітництво допомагає досягти реалі-

льних результатів в особистому та професійному житті, результатом чого є поглиблення знань та сприяння самовдосконаленню працівника [2].

Третім етапом формувального експерименту було використання набутих знань, умінь та навичок у ситуаціях реальної управлінської діяльності. Цей етап було реалізовано під час управлінської практики майбутніх менеджерів освіти. Саме на практиці майбутні менеджери можуть визначити важливість своєї сфери діяльності, зокрема інформаційно-аналітичної діяльності, яка забезпечує функціонування діяльності загальноосвітнього навчального закладу. Практичний досвід, який отримують майбутні менеджери під час проходження управлінської практики, сприяє підготовленості майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності у ЗНЗ.

Висновки. Узагальнюючи представлений матеріал щодо формування підготовленості майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності, можна зробити наступні висновки:

- педагогічними умовами підготовки майбутніх менеджерів освіти до здійснення інформаційно-аналітичної діяльності у ЗНЗ є наступні: реалізація андрагогічних та акмеологічних принципів професійного навчання майбутніх менеджерів освіти; створення інформаційно-ресурсної бази для забезпечення процесу підготовки майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності; залучення майбутніх менеджерів освіти до здійснення інформаційно-аналітичної діяльності у ситуації реального управління;

- критеріями та показниками підготовки майбутніх менеджерів освіти до інформаційно-аналітичної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі визначено такі: знання (теоретичні основи здійснення інформаційної аналітики в загальноосвітньому навчальному закладі та організаційно-правові засади управління інформаційно-аналітичною діяльністю в загальноосвітньому навчальному закладі), уміння (когнітивні: уміння будувати алгоритм проведення інформаційно-аналітичних процедур; практичні: уміння здійснювати інформаційну аналітику із застосуванням науково визнаних процедур; управлінські: уміння застосовувати інформаційну аналітику в прийнятті управлінських рішень), комунікація (здатність забезпечувати зворотній зв'язок із суб'єктами освітнього процесу в ЗОШ на засадах діалогу та здатність забезпечувати комунікацію суб'єктів освітнього процесу в ЗОШ, застосовуючи якісні інформаційні продукти та послуги), автономність та відповідальність (здатність здійснювати систематизацію інформації щодо впливу зовнішніх чинників на організаційну структуру інформаційно-аналітичної діяльності в ЗНЗ, здатність обґрунтовувати/інтерпретувати стратегію розвитку інформаційно-аналітичної діяльності в ЗНЗ, здатність критично оцінювати проблеми, пов'язані зі здійсненням інформаційно-аналітичної діяльності в ЗНЗ).

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.

2. Уитворт Л. Коллективный коучинг. Новые методы коучинга, помогающие людям достичь успеха на

работе и в жизни : [учебное пособие] / Уитворт Лаура, Химен-Хаус Генри, Сандал Фил. – М. : Международная Академия Коучинга, 2004. – 357 с.

REFERENCES

1. Busel, V. T. (Ed.). (2001). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great Dictionary of the modern Ukrainian language]*. Kyiv; Irpin: VTF «Perun» [in Ukrainian].

2. Uitvort, L., Himen-Haus, Henry, & Fil, Sandal (2004). *Kollektivnyi kouching. Novye metody kouchinga,*

potagayuschie lyudyam dostich uspekha na rabote i v zhizni : [uchebnoe posobie] [Collective coaching. New methods of coaching, which help people to achieve success in work and life]. Moscow : Mezhdunarodnaya Akademiya Kouchinga [in Russian].

Исмаил Ерсъюзолду,

соискатель кафедры управления образовательными учреждениями и государственной службы, Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского, ул. Сапропортофранковская, 26, г. Одесса, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ ОБРАЗОВАНИЯ К ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье представлены педагогические условия подготовки будущих менеджеров образования к информационно-аналитической деятельности в общеобразовательном учебном заведении. Такими условиями выступили следующие: реализация андрагогических и акмеологических принципов профессионального обучения будущих менеджеров образования, создание информационно-ресурсной базы для обеспечения процесса подготовки будущих менеджеров образования к информационно-аналитической деятельности, привлечение будущих менеджеров образования к осуществлению информационно-аналитической деятельности в ситуации реального управления. Следует отметить, что подготовка осуществлялась в соответствии с определенными критериями и показателями. Автор также охарактеризовал структуру подготовки будущих менеджеров образования к информационно-аналитической деятельности в общеобразовательном учебном заведении. Согласно Национальной рамке квалификаций, выбраны следующие критерии: знания, умения, коммуникация, автономность и ответственность. Критерий знания включает следующие показатели: теоретические основы осуществления информационной аналитики в учебном заведении и организационно-правовые основы управления информационно-аналитической деятельностью в учебном заведении. Критерий умения – когнитивные: умение строить алгоритм проведения информационно-аналитических процедур; практические: умение осуществлять информационную аналитику с применением научно признанных процедур; управленческие: умение применять информационную аналитику в принятии управленческих решений. Критерий «коммуникация» – способность обеспечивать обратную связь с субъектами образовательного процесса в ООШ на основе диалога и способность обеспечивать коммуникацию субъектов образовательного процесса в ООШ, применяя качественные информационные продукты и услуги. Для критерия «автономность» и «ответственность» были выбраны следующие показатели: способность осуществлять систематизацию информации о влиянии внешних факторов на организационную структуру информационно-аналитической деятельности в ОУЗ, способность обосновывать/интерпретировать стратегию развития информационно-аналитической деятельности в ОУЗ, способность критически оценивать проблемы, связанные с осуществлением информационно-аналитической деятельности в ОУЗ. Представлена характеристика этапов формирующего эксперимента. Целью первого этапа формирующего эксперимента было обобщение и систематизация знаний будущих менеджеров образования по осуществлению информационно-аналитической деятельности. Целью второго этапа – использование приобретенных практических умений будущих менеджеров образования по осуществлению информационно-аналитической деятельности. Третьим этапом формирующего эксперимента было использование приобретенных знаний, умений и навыков в ситуациях реальной управленческой деятельности. Практический опыт, полученный будущими менеджерами при прохождении управленческой практики, позволил им оценить свой уровень теоретических знаний по информационно-аналитической деятельности, увидеть реальные проблемы управления учебным процессом.

Ключевые слова: менеджер образования, информационно-аналитическая деятельность, педагогические условия, критерии, показатели.

Ismail Ersiozohlu,
Degree-seeking student of the Department of Educational Institutions Management and Civil Service,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
Staroportofrankivska Str., 26, Odesa, Ukraine

**PREPARING FUTURE EDUCATION MANAGERS
FOR INFORMATIONAL AND ANALYTICAL ACTIVITY**

The article deals with pedagogical conditions of training education managers to the informational and analytical activity in a general educational institution. The author distinguishes the following conditions: realization of andragogical and acmeological principles of vocational training of future education managers; creation of the informational and recourse basis for providing the process of future education managers' preparing for the informational and analytical activity; attracting future education managers to perform informational and analytical activity in the situation of real management. The training was conducted according to the determined criteria and factors. The author also describes the structure of future education managers' preparation for the information and analytical activity in a secondary educational institution. According to the National qualification pattern such criteria are chosen: knowledge, skills, communication, autonomy and responsibility. The criterion of knowledge includes the following data: theoretical foundations of carrying out the informational analytics in a secondary educational institution as well as organizational and legal basis for the management of the informational and analytical activity in such an establishment. The criterion of skill includes cognitive aspects: the ability to build the algorithm of conducting informational and analytical procedures; practical aspects: the ability to conduct informational analytics using scientifically-recognized procedures; management aspects: the ability to use informational analytics in making management decisions. The communication criterion is the ability to provide the feedback with subjects of the educational process at secondary school based on a dialogue and the ability to provide the communication between subjects of the educational process at secondary school, applying qualitative information products and services. The following indicators are chosen for the criterion "autonomy" and "responsibility": the ability to perform a systematization of information concerning the influence of external factors upon the organizational structure of information and analytical activity in a secondary educational institution, the ability to explain/interpret the development strategy of information and analytical activity at secondary school, the ability to assess problems connected with the conducting of the analytical activity in an educational institution. The characteristic of the experiment stages is presented. The aim of the first stage is the generalization and systematization of future education managers' acquired knowledge in the field of conducting the analytical and informational activity. The purpose of the second stage is the usage of the obtained practical skills of future education managers in the field of analytical and informational activity. The third stage of the experiment is the usage of the acquired knowledge, abilities and skills in the situations of real management activity. The practical experience, obtained by managers during the management practice, allowed them to estimate their level of theoretical knowledge in the sphere of informational and analytical activity, to get acquainted with real problems in the field of educational process management.

Keywords: education manager, informational and analytical activity, pedagogical conditions, criteria, indicators.

Подано до редакції 15.01.15